

คาดการณ์พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้ง ปี 2561/62

พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้ง หมายถึง พื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานที่มีการเพาะปลูกพืชในช่วงเดือนตุลาคม – พฤษภาคม เป็นประจำ มีน้ำต้นทุนในการทำเกษตรไม่เพียงพอตลอดอายุการเพาะปลูก ทำให้ชะงักการเจริญเติบโต และผลผลิตไม่สมบูรณ์

การคาดการณ์พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้ง เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการจัดทำแผนเตรียมรับสถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งเกษตรกรควรหลีกเลี่ยงการเพาะปลูกในพื้นที่นั้นๆ สำหรับการเกิดความแห้งแล้งของประเทศไทยจะเกิดขึ้น 2 ช่วง คือ ต.ค.- พ.ค. ซึ่งเป็นช่วงฤดูแล้ง ความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นประจำทุกปี กับ และช่วง มิ.ย.- ก.ค. จะเกิดจากฝนทิ้งช่วงและเกิดขึ้นเฉพาะบางพื้นที่ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์ความแห้งแล้งประกอบด้วย;

1. ข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงกายภาพแสดงถึงความเสี่ยงต่อการเกิดความแห้งแล้ง
2. ข้อมูลสถิติพื้นที่ประสบความแห้งแล้ง
3. ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงความแห้งแล้งด้านอุตุนิยมวิทยา
4. ข้อมูลและปัจจัยแวดล้อมอื่นที่สำคัญได้แก่ ปริมาณน้ำที่พืชต้องการใช้ตลอดอายุ และปริมาณน้ำต้นทุน

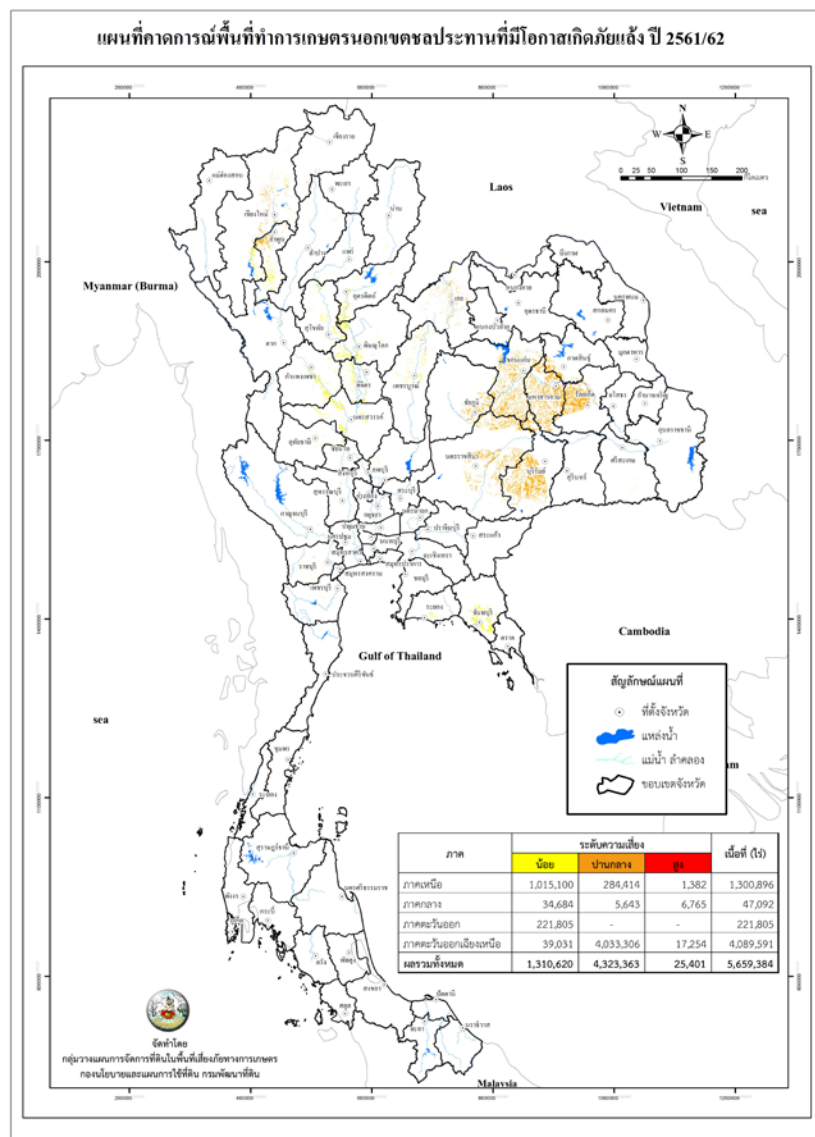
โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โดยใช้วิธีการถ่วงน้ำหนักจากปัจจัยต่างๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และมีการเพาะปลูกพืชเป็นประจำ จะมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช ผลผลิตไม่สมบูรณ์ ซึ่งจากการคาดการณ์พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม 2562 พบว่าพื้นที่ทำการเกษตรจะประสบความแห้งแล้งรวม 47 จังหวัด คิดเป็นเนื้อที่ 5,659,384 ไร่ ได้แก่

1. ภาคเหนือ พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งใน 17 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1,300,896 ไร่
2. ภาคกลาง พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งใน 10 จังหวัด ประกอบด้วย เพชรบุรี กาญจนบุรี ชัยนาท นครนายก ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ลพบุรี สระบุรี และสุพรรณบุรี คิดเป็นพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 47,092 ไร่
3. ภาคตะวันออก พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งใน 3 จังหวัด ประกอบด้วย จันทบุรี ตราด และระยอง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 221,805 ไร่
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งใน 17 จังหวัด ประกอบด้วย เลย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สุรินทร์หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรธานี และอุบลราชธานี คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 4,083,591 ไร่

* ทั้งนี้จังหวัดที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ* คาดว่า จะมีโอกาสเกิดความแห้งในพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานน้ำต้นทุนในการทำเกษตรไม่เพียงพอตลอดอายุการเพาะปลูก ให้ชะงักการเจริญเติบโต และผลผลิตไม่สมบูรณ์ จำนวน **2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม และร้อยเอ็ด**

ตารางที่ 1 ตารางแสดงพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้ง ปี 2561/62 รายการ

ภาค	จำนวนพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง			
	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
ภาคเหนือ	17	135	608	1,300,896
ภาคกลาง	10	42	107	47,092
ภาคตะวันออก	3	12	57	221,805
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17	147	851	4,089,591
ผลรวมทั้งหมด	47	336	1,623	5,659,384

รูปที่ 1 แผนที่คาดการณ์พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดความแห้ง ปี 2561/62

แนวทางการจัดการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากความแห้งแล้ง

ในพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง เป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มในการขาดแคลนน้ำ ดังนั้นการจัดการเรื่องน้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องให้มีการเก็บกักน้ำ การชะลอการไหลของน้ำ และการเพิ่มระยะเวลาการไหลของน้ำให้ยาวนานขึ้น เนื่องจากแหล่งที่มาของน้ำในประเทศไทย ได้รับน้ำจากน้ำฝนในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พายุไต้ฝุ่น และดีเปรสชันที่พัดผ่าน ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม กรมพัฒนาที่ดินจึงมีแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดโดย

1. การกักเก็บน้ำไว้บนผิวดิน

เป็นการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำผิวดิน เพื่อให้เกษตรกรกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงแล้ง เป็นแหล่งน้ำสำรองในระยะฝนทิ้งช่วง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินมากขึ้น และเป็นการช่วยเพิ่มระดับน้ำใต้ดินอีกด้วย ประกอบด้วย

- โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน
- โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (1,260 ลบ.ม.)

เพื่อนำมาพัฒนาบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยมีแนวทางการจัดการดังนี้

2. การเก็บน้ำไว้ใต้ดิน

2.1 การเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยให้ดินเก็บกักน้ำได้มากขึ้น

2.2 การรณรงค์เฝ้าสังเกตต่อซึ่งแทนการเผาในพื้นที่เกษตร เพื่อลดการสูญเสียน้ำและสามารถใช้เศษวัสดุทางการเกษตรสำหรับคลุมดินลดการระเหยของน้ำ

2.3 รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาความชุ่มชื้นให้กับดินโดยการปลูกหญ้าแฝกรอบๆ ต้นไม้ผล หรือ รอบแปลงปลูกผัก ในช่วงหน้าแล้งให้ตัดใบหญ้าแฝก เพื่อลดการคายน้ำลดการใช้น้ำของหญ้าแฝก ใช้ใบคลุมโคนต้นไม้และแปลงผัก

2.4 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ ชะลอความเร็วของน้ำทำให้น้ำซึมลงดินเป็นน้ำใต้ดินเพื่อเติมให้กับแหล่งน้ำในพื้นที่ตอนล่างลดปริมาณตะกอนดินที่จะไปสะสมในแหล่งน้ำและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ

ข้อมูล ณ วันที่ 22 ตุลาคม 2561

กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน